

Voorbeeldantwoorden bij Twee Brandenburgse Concerten

- vraag 1. Het duidelijkste overzicht van het orkest vindt u op 4:29.
Het concertino bestaat uit (van links naar rechts) een violist, een hoboïste, een altblokfluitiste en een trompettist.
Er staan op de achterste rij links in beeld vijf ripienisten voor de viool (waarschijnlijk twee voor viool I en drie voor viool II. Op de achterste rij rechts staan drie ripienisten voor de altviool.
Het basso continuo bestaat uit een klavecijnist, twee cellisten (aan elke kant van klavecimbel één) en een contrabassist.
- vraag 2. Er komen in deze episode vier korte soli voor: achtereenvolgens viool, hobo, blokfluit en trompet.
- vraag 3. Blokfluit (2:43), viool (2:49), hobo (2:53) en trompet (2:58).
- vraag 4. - -
- Als in dit concert de trompettist de enige solist zou zijn, zou je dit (zie hoofdstuk I van deze wijzer) een concerto moeten noemen. Maar ook de violist, hoboïste en blokfluitiste zijn duidelijk solisten. De samensteller van deze wijzer vindt dat dit Tweede Brandenburgs Concert het beste als een concerto grosso gezien kan worden.
- vraag 5. Bij de solisten spelen alleen viool, fluit en hobo mee. De ripienisten spelen niet mee. Nu valt ook op dat van de basso continuo alleen het klavecimbel en één cello meedoen (de andere cellist en de bassist zijn 'dus' ripienisten).
- vraag 6. Eerst hoort u de viool, dan de hobo, dan de altblokfluit. Dan gelijk weer de fluit, dan de hobo, dan de viool. Het hoofdthema klonk dus zes keer. De eerste drie keer heel 'letterlijk' (de drie instrumenten speelden het thema precies hetzelfde (alleen de fluit een octaaf hoger), daarna in de omgekeerde volgorde en niet meer letterlijk, maar enigszins gevarieerd.
- vraag 7. Bedoeld wordt het deel van 7:34 tot 8:19. Op 8:19 komt de viool weer terug met het hoofdthema.
- vraag 8. Behalve 'klagen' vindt men ook wel dat de muzikale figuur *seufzer* 'verlangen' of 'smachten' uitdrukt.
- vraag 9. De viool begint met het fugathema op 9:16, de altblokfluit op 9:22 en de trompet begint op 9:38 voor de tweede keer met het thema (de eerste keer was helemaal aan het begin van deel III).
- vraag 10. De samensteller van deze luisterwijzer vindt de trompet het duidelijkst te horen. Deze speelt de hoofdstem met het afgebeelde motief in sequensen

(op een andere toonhoogte overigens dan genoteerd in de figuur). [de viool speelt deze hoofdstem ook, de hobo speelt de tegenstem, dat laatste is nauwelijks te horen, maar kunt u als u dit graag wilt uitzoeken uit de pdf van de partituur halen].

vraag 11. Hobo en trompet soleren eerst, waarbij de hobo het fugathema speelt. Op 11:00 neemt de altblokfluit het thema over, en even later (11:04) voegt de viool zich nog heel kort bij de solisten.

vraag 12. Enkele verschillen betreffen:

- de grootte van het orkest ('München' heeft meer ripienisten),
- het spelen op moderne ('München') of op oude (of kopieën van oude) instrumenten,
- de muzikale leiding (bij 'Freiburg' de violist van het concertino),
- het staan van orkestleden (bij 'München' alleen het concertino). 'Freiburg' speelt op kleinere locaties, 'München' speelt in grote concertzalen en grote kerken.

-

vraag 13. In het *Vierde Brandenburgs Concert* is bij het *Freiburger Barockorchester* het ripieno zowel bij viool I (links), viool II en altviool (rechts) meervoudig bezet, en heeft de basso continuo twee ripienisten (een van de cellisten en de bassist).

Bij de Nederlandse Bachvereniging zijn de ripieno-plaatsen enkelvoudig bezet (recht achter de klavecijnist staat één ripieniste voor viool I; naast haar de ripienist viool II (deze violist verzorgt dus alleen de viool II partij); idem de altvioliste). Verder is hier de bassist te zien als ripienist bij de basso continuo.

vraag 14. Mocht het voor u niet te horen zijn wanneer de startzin voor de 2e en 3e maal begint: op 0:32 is dat voor de tweede, op 1:02 voor de derde maal. De epiloog van dit eerste ritornello is van 1:21-1:24. (de laatste vraag is eigenlijk alleen te doen als u noten kunt lezen).

vraag 15. Tijdens deze solo (van 1:25-2:05) benadrukt de violist vaak de noot aan het begin van een maat. Hij houdt die iets langer aan, mogelijk om zo reliëf en verdieping in de muziek te brengen. (maar misschien heeft u een betere formulering)

vraag 16. - -

De muzikale leiding heeft de solist-violist (Shunske Sato). Hij heeft veel oogcontact met de ripienisten en de blokfluitisten; met zijn lichaam en met knikjes geeft hij vaak de inzetten aan.

vraag 17. Er zijn niet, zoals bij polyfonie, meerdere partijen die elk een zelfstandige stem hebben die onderscheidbaar is van de andere. Dit was in deel I het

geval, en verderop in deel III ook. Hier horen we een hoofdmelodie die door de andere partijen die op zeker moment spelen, ondersteund wordt (homofonie).

vraag 18. -

vraag 19. Op 10:26 zet dus de altviool in, op 10:30 volgt viool II, op 10:36 viool I (zowel de solist als de ripieniste van viool I), op 10:41 is de basso continuo aan de beurt en op 10:48 de blokfluitisten. Na het themaloze intermezzo, komen de fluiten op 11:02 nog een keer met het thema. Dit gedeelte (van 10:26-11:06) is het ritornello, omdat de fuga-inzetten door het ripieno gespeeld worden. Immers ook altviool en viool II [ripienisten] spelen het fugathema, en ook de voltallige basso continuo en de solist en ripienist die de viool I partij spelen. Kortom het hele ensemble doet mee aan de fuga, die daardoor een 'ritornello-functie' krijgt. Het fugathema en delen ervan (bijv. 'de kop') komen in de loop van dit deel terug.

vraag 20. -